

Пише: Бранислав Радивојша
уторак, 10 фебруар 2015 10:32



Јавност је својевремено била запрепашћена податком да је у Србији 2013. рођено најмање беба од 1900. године, мање него у ратним периодима у прошлом веку. У нашој земљи се, наиме, годишње рађа око 65.000 деце, а умире око 100.000 становника.

Међутим, када је о земљама у транзицији реч, овај „рекорд“ Србије није необичан. Све бивше социјалистичке земље после пада Берлинског зида бележе слична негативна демографска кретања. Неке су имале и негативнији биланс од Србије. Земље западне Европе, међутим, у протеклих 25 година, бележе друкчије трендове и у вези с бројем новорођених и са укупним кретањем становништва. Разлике су толико очигледне да данас у том погледу можемо говорити – о две Европе. У једној, коју чине бивше социјалистичке земље, 1990–2015, забележен је пад броја становника за 22 милиона, док су остале европске земље у порасту за 41 милион становника.

Реч је о укупним бројевима, што значи да су неке земље на истоку континента остале готово без петине становништва (рекордер је Летонија с 23 процента), док су у појединим земљама на западу (Ирска, Шпанија, Норвешка) забележени исти проценти, али популационог раста.

Како се објашњавају овако велике разлике? После нестанка Берлинског зида 1989–1990. могло би се помислити да су томе највише допринеле миграције. Стручњаци, међутим, помињу као чак значајније остале популационе промене. Горан Пенев, из Центра за демографска истраживања Института друштвених наука, говори о последицама смањеног рађања и помиње податке о броју деце до 15 година. Почетком ове деценије (2010) у такозваним земљама у транзицији њих је било за 30 милиона (!) мање него 1990.

Становништво Европе 25 година после пада Берлинског зида - на истоку 30 милиона деце мане

Пише: Бранислав Радивојша
уторак, 10 фебруар 2015 10:32

(са 79 на 49 милиона), док је у истом периоду на западу континента то смањење десетоструко скромније – око три милиона.



Број становника

	1991.	2011.	1991.	2011.
Словачка	5.299.000	5.398.000	Словачка	5.299.000
Словенија	1.998.000	2.053.000	Словенија	1.998.000
Украјина	51.628.000	45.526.000	Украјина	51.628.000
Аустрија	7.678.000	8.320.000	Аустрија	7.678.000
Белгија	9.967.000	11.048.000	Белгија	9.967.000
Кипар	580.000	851.000	Кипар	580.000
Данска	5.141.000	5.571.000	Данска	5.141.000
Финска	4.986.000	5.388.000	Финска	4.986.000
Француска	56.709.000	61.224.000	Француска	56.709.000
Немачка (без НДР-а)	(63.202.000)	81.798.000	Немачка (без НДР-а)	(63.202.000)
Грчка	10.157.000	11.123.000	Грчка	10.157.000
Исланд	255.000	319.000	Исланд	255.000
Ирска	3.514.000	4.577.000	Ирска	3.514.000
Италија	56.719.000	59.379.000	Италија	56.719.000
Луксембург	382.000	518.000	Луксембург	382.000
Малта	354.000	416.000	Малта	354.000
Уједињено Краљевство	44.957.000	65.593.000	Уједињено Краљевство	44.957.000
Сједињене Државе	249.300.000	312.993.000	Сједињене Државе	249.300.000
Канада	29.999.000	35.690.000	Канада	29.999.000
Аустралија	19.999.000	23.560.000	Аустралија	19.999.000
Нови Зеланд	3.562.000	4.993.000	Нови Зеланд	3.562.000
Јапун	127.333.000	127.333.000	Јапун	127.333.000
Кореја	43.983.000	50.558.000	Кореја	43.983.000
Кина	1.193.932.000	1.367.723.000	Кина	1.193.932.000
Индиа	38.111.000	46.743.000	Индиа	38.111.000
Бразил	157.999.000	201.118.000	Бразил	157.999.000
Сједињене Америчке Државе	232.022.000	312.993.000	Сједињене Америчке Државе	232.022.000
Србија	7.819.000	7.234.000	Србија	7.819.000
В. Британија	57.248.000	63.259.000	В. Британија	57.248.000

На примеру некадашње Источне Немачке Пенев објашњава до каквог је пада у броју рађања довео транзициони шок почетком деведесетих. На први поглед, становништво некадашње Немачке Демократске Републике (НДР) није требало да буде изложено јаким демографском попуњавању јер је после рушења Берлинског зида немачки народ поново уједињен у једној држави, а на том простору није било сукоба као у неким у којима се и ратовало. Ипак, источни део Немачке тада бележи не само огроман негативан миграциони салдо, већ и драстично смањење нивоа фертилитета. За само неколико година, од 1989. до 1992, просечан број деце по жени је преполовљен (са 1,6 на 0,8), док је смањење броја живорођења било још интензивније, са 109.000 на 88.000. Откуд овај нагли пад рађања? Пенев подсећа да је Источна Немачка била позната по великим издвајањима за породицу, уз врло ниске (субвенционисане) цене дечје хране и гардеробе, бесплатна обданишта и сигурна родитељска радна места.

Падом Берлинског зида, за годину дана од једне стабилне земље источно подручје је постало економски и социјално нестабилно, уз урушавање многих институција, затварање фабрика и губитак радних места. Све је то утицало на смањење броја склопљених бракова (са 131.000 у 1989. на 48.000 у 1992), одлагање рађања и последично на пад броја новорођених.

Очекивано трајање живота

1991. година

2011. година



мушки		женски		мушки		женски	
Русија	63,5	Молдавија	71	Русија	64	Молдавија	75
Летонија	63,8	Румунија	73,3	Белорусија	64,7	Русија	75,6
Молдавија	64,3	Мађарска	73,9	Украјина	66	Украјина	76
Естонија	64,5	Албанија	74,3	Молдавија	66,9	Белорусија	76,9



Стопа укупног фертилитета

(просечан број деце по жени)

1991. 2011.

КиМ	3,52	2,46
Албанија	2,83	1,65
Црна Гора	2,05	1,65
Русија	1,75	1,58
Словенија	1,42	1,56
Бугарска	1,66	1,51
Македонија	2,07	1,46
СРБИЈА	1,73	1,40
Хрватска	1,55	1,40
Мађарска	1,88	1,23
Француска	1,77	2
В. Британија	1,82	1,96
Финска	1,79	1,83
Белгија	1,66	1,81
Холандија	1,61	1,76
Грчка	1,38	1,42
Италија	1,31	1,40
Шпанија	1,33	1,36
Немачка (са НДР)	1,33	1,36

Извор: Процене УН и резултати пописа становништва

Македонија	77,2
СРБИЈА	77,2
Исланд	84,1
Италија	84,8
Швајцарска	85
Шпанија	85,6
Француска	85,7

иним трајањем живота

Становништво укупно

(у хиљадама)

	1990.	2010.
Земље у	345.820	324.317
Остале европске земље	377.004	418.287

Извор: Процене УН и резултати пописа становништва

Становништво према старосним групама (у хиљадама)

	Годиште	До 14 год.			15-65			65 и више		
		1990.	2010.	1990.	2010.	1990.	2010.	1990.	2010.	
Земље у транзицији	1990.	79.732		229.302		36.786				
	2010.	49.036		233.090		46.272				
Остале европске земље	1990.	68.526		253.120		55.358				
	2010.	64.932		271.852		74.620				

Пише: Бранислав Радивојша
уторак, 10 фебруар 2015 10:32



[\(Политика\)](#) ~~Бранислав Радивојша: Европа је постала мање европска, а више америчка. Америка је постала мање америчка, а више европска. Америка је постала мање америчка, а више европска. Америка је постала мање америчка, а више европска.~~